

Eerder gepubliceerd in Heraldisch Tijdschrift 9 (2003): 82. **Met aanvullingen uit 2015.**

Een zegel van het Gelderse Melatengilde uit 1554

Anton C. Zeven, Anton.zeven@hetnet.nl

Sleutelwoorden: Zutphen, melaathuis, melatengilde, lepra, orde, broederschap

2015: wanneer men nu op melaathuis, lepra e.d. googled is er heel wat meer over lepra te vinden. Bijvoorbeeld over De Militaire en Hospitaal Orde van Sint Lazarus. Een tweede voorbeeld vormen de notariële gegevens door het HUA op internet gezet. Ondanks de vele "lepra"-afbeeldingen is onderstaande zegel uniek. Voor mij geldt nog dat ik in de periode 1959-1964 regelmatig een lepra-kolonie in Itu, Oost-Nigeria bezocht, waar patiënten in oliepalmproeftelden werkten. ACZ.

Zie ook D. Marcombe. 2008. The seals of the Order of St. Lazarus of Jerusalem, p. 52-59 in N. Adams, J. Cherry & J. Robinson. (Eds.) Good impressions. Image and authority in medieval seals. British Museum. 1347p.

Hertogdom Gelre

Zoals bekend was vroeger ook in Nederland melaatsheid of lepra een veel voorkomende ziekte. Uit angst voor besmetting werden lepra patiënten uit de gemeenschap gestoten door hen te verplichten buiten de stad in melaatshuizen samen te wonen. Bij het bedelen om aan de kost te komen moesten zij meestal door middel van een klepper hun komst aankondigen. Anderen konden dan op tijd uit hun buurt blijven.

Tot mijn verrassing vond ik in het boek *Van zoete wijn en bittere medicijn*, door Van Petersen*, dat er gilden of broederschappen van melaatsen in Gelderland waren. Dergelijke gilden behartigden gemeenschappelijke belangen. Oorspronkelijk bestonden in het hertogdom Gelre twee melatengilden. Eén voor de kwartieren Overkwartier (Roermond), Nijmegen en Veluwe (Arnhem). De andere voor het kwartier de Graafschap (Zutphen). In 1554 fuseerden zij. Meer over deze gilden, hun feestdagen en natuurlijk ook over andere ziekten valt in het bovengenoemde boek te lezen. Daarbij wordt ook een afbeelding van het door het Gelderse Melatengilde in 1554 gebruikte zegel (afb. 1) te zien.

Afb.1. Zegel van het Gelders Melatengilde uit 1554.

Van Petersen licht nog toe: Afgebeeld is de gekroonde Maagd Maria met het kindje Jezus. Het omschrift luidt: DIT:IS:DEN:SEGEL:VAN:DIE:BELAETEN:GILT. In de volksmond worden Melaten Belaten genoemd. **Het kan zijn dat het woord melaten een taboe-word was. Als je het uitsprak dan riep je de ziekte naar je toe.****

Foto: Gemeente-archief Zutphen, archief melatenhuis De Worf 6.

Bronnen en noten.

*J.W. van Petersen. 1989. *Van zoete wijn en bittere medicijn*. Zes eeuwen gezondheidszorg in de Liemers en Doesburg. De Walburg Pers, Zutphen. 335p. Met verwijzing o.m. naar J.S. van Veen. 1919. Melaatschengild in Gelderland. Almanak voor het Christelijk Nederland, uitgegeven door het Diaconessenhuis te Arnhem: 92-97. Tevens geraadpleegd J.S. van Veen. 1915. Het Zutphense leprozengild. *Bijdr. Meded. Gelre*: 18: 151-164.

**In het recente verleden sprak men ook de namen van ziekten niet uit. Maar af en toe moest je de ziekte wel aanduiden, en dan werd het hij heeft K (voor kanker) of P (voor pest).